

Kitaaba Daani'el - Lakkoofsa Torbaatamii Jaha keessaa

Raajiiwwan Chaappaa Caban: Ifa Bara 1856tti Gatamuun Bu'aa Isaa##

Jeff Pippenger

2024-02-09

Bara 1856tti ifni “torba yeroo” jedhamu ni baname; bara 1863tti immoo ifni sun ni didame. Raajiin Yihudaa ka’e ifa sana mootii hamaa Yerobi’aamitti fide; Yerobi’aamis ifa sana ni dide. Isaayaas ifa isuma sana mootii hamaa Ahaazitti fide; innis akkasuma ni dide. Ifa kuusaa Shilooa wajjin walqabatu diduu isaanii irraa kan ka’e, mootummaa Yerobi’aam lamaanuu (kan kaabaa) fi Ahaaz (kan kibbaa) mootii kaabaa irraa dhufe tokkoon gara garbummaatti ni fudhataman; kunis tartiibaan bara 723 Dh.K.B. fi 677 Dh.K.B. keessatti ta’e.

Museen fincila Aaroniin ka’e keessatti, Isaayaan Ahaaz wajjin akkasumas Ermiyaas mootota biroo wajjin, amanamoota seenaa Millerite keessaa warra hundinuu ergamoota ifaa fincila guyyoota dhumaa keessatti bakka bu’an bakka bu’u turan. Qormaanni “jalqabaa” guyyoota dhumaa kan bara 1863, fi qormaanni “dhumaa” guyyoota dhumaa kan “kirkira lafaa guddaa” Mul’ata boqonnaa kudha tokkoffaa keessatti ibsamee (seera Dilbataa dhihoo dhufu), sararoota raajii kana hundumaa keessatti bakka bu’ameera. Raajiin Yihudaa irraa dhufe raajii itti gaafatamummaa isaa irraa duubatti deebi’e tokko bakka bu’a; inni dhuma irratti qabriiuma waldaa Pirootestaantii gantuu wajjin awwaalama. Duuti isaa fi awwaalamuun isaa kan ta’e inni nyaataa fi dhugaatii raajii sobduu Beetel filachuu isaaf deebii kennuudhaaf ture.

Murtii seera Dilbataa keessatti papasummaa (mooticha Asoor)tiin mo’amu, isa faccachuu mootummaa kaabaa fi mootummaa kibbaa Yerobiyaamii fi Ahaazidhaan fakkeeffamee ture, ixaan raajicha Yihuudaatiin wal-sima; inni jechuun “leenca” fi “harree” gidduutti du’e. “Leenci” mallattoo Baabilonii ti; Baabilon inni guyyoota dhumaa keessatti immoo papasummaa dha.

Erga inni nyaatee, inni dhugeessee booddee, raada isaaf qopheesse; jechuunis, raada raajicha inni deebisee fide sanaaf qopheesse. Inni immas karaatti ba’ee yommuu deemu, leenci tokko karaa irratti isa qunnamee isa ajjeese; reeffi isaas karaa irratti gatamee ture; harreen sunis isa bira dhaabatee ture, leencichis akkasuma reeffa sana bira dhaabatee ture. Kunoo, namoonni karaa sana darbanii reeffa karaa irratti gatamee jiru sana, leencichas reeffa sana bira dhaabatee jiru argan; isaanis dhaqanii magaalaa raajiin dulloomaan sun keessa jiraatu keessatti oduu sana himan. Raajiin isa karaa irraa deebisee fide sun yommuu kana dhaga’e, “Kun namicha Waaqayyoo ti, isa dubbii Waaqayyootiif abboomamuu dide; kanaafuu Waaqayyoo akka dubbii isaa isaaf dubbateetti, leenca isa cicciree ajjeese sanaaf dabarsee kenne” jedhe. Innis ilmaan isaatiin, “Raada naa qopheessaa” jedhe. Isaanis isaaf qopheessan. Innis dhaqee reeffi isaa karaa irratti gatamee jiru, harreenii fi leenci reeffa sana bira dhaabataniin jiran argate; leenci sun reeffa sana hin nyaanne, harree sanas hin ciccirre. Raajichis reeffa namicha Waaqayyoo sana kaashee harree irra kaa’ee deebisee fide; raajiin dulloomaan sunis itti boonuu fi isa awwaaluuf magaalatti gale. Reeffa isaas awwaala ofii keessatti kaa’e; isaanis isa irratti booyyaa, “Yaa

obboleessa koo!” jedhan. Erga isa awwaalee booddee, ilmaan isaatiin akkana jedhe: “Yommuu ani du’u, awwaala namichi Waaqayyoo keessatti awwaalame sana keessatti na awwaalaa; lafee koo lafee isaa bira kaa’aa. Sababiin isaas, dubbii inni dubbii Waaqayyootiin iddoo aarsaa Beet’el keessa jiru irratti, akkasumas manneen iddoowwan ol-ka’oo kanneen magaalaawwan Samaariyaa keessa jiran hundumaa irratti labse, dhugumaan ni raawwatama.” 1 Mootota 13:11–32.

Raajichi Yihudaa sun mallattoo lama gidduutti du’e. Leenci mallattoo Baabilonii ti; akkasumas Baabilon inni ammayyaa bara dhumaatti jiru Mootii Kaabaa ti; inni immoo Daani’el boqonnaa kudha tokko, lakkoofsa afurtamii shan keessatti, nama isa gargaaru tokko illee malee dhuma isaa ni gaha. Mallattoon aangoo isaa waaqeffannaa aduu ti; kunis xuraa’ummaa afuraffaa dha; akkasumas keessatti dhaloonni afuraffaan Adventizimii Laa’odiiqeyaa gara aduutti sujuudaa akka jiran Hisqi’el boqonnaa saddeet keessatti ni fakkeeffamu. Abjuu Miilar keessatti, qabeenyoonni gatii guddaa qaban bittinnaa’anii haguugamuu qofa osoo hin ta’in, saanduqiin ofii isaa illee, inni Macaafa Qulqulluu bakka bu’e, akka diigamee ciccirame isatti mul’ifame.

Dhaloota sadaffaa keessatti hojii fayyadama hiikkaawwan Macaafa Qulqulluu warra “ammayyaa” jedhaman beeksisuu fi galchuu hooggansi Adventizimii jajjabeesse. Hiikkaawwan “ammayyaa” jedhaman sun walitti qabama barruulee hirmaannaa xuraa’e irraa argaman; barruuleen sunis ti’ooloojistoota nama cubbuu sanaa fi Pirootestaantizimii gantummaa dhaan jajjabeeffamu. Saanduqa Miiler hiikkaa King James Version ture; innis barruulee hin xuroofne irraa hiikame.

Bara afraffaa afraffaa Adventizimii Laa’odiiqeyaa keessatti, waldaan kun Gamtaa Waldaalee Addunyaa, waliigaltee waldaa Roomaa fi intaloota ishee ta’eetti dabalame. Adventizimiin waggoota hedduudhaaf, bu’aa hoolota isaanii rafanii jiraniif, akka isaan Gamtaa Waldaalee Addunyaa keessatti qofa “ilaaltota” turan falmaa ture; hamma dambiin gamtaa hamaa sanaa akka sadarkaan “ilaaltuu” jedhu miseensa guutuu sagalee kennu bakka bu’u mul’isutti!

Dhaloota isaanii isa afraffaatti “nama cubbuu” sana yeroo lama medaaliyaa warqee kennaniiru. Medaaliyaa keessaa yoo xiqqaate tokko hubannaa Kaatolikaa dhufaatii lammaffaa Kiristoos irratti hundaa’e irratti maxxanfamee ture; innis yeroo deebi’utti Yesuus miilla Isaa lafa irra kaa’aa akka jiru agarsiisa ture, duuba Kiristoosis haalo aduu Kaatolikaa qabaatee ture, akkasumas gabaabina Kaatolikaa ajaja afraffaa, kan salphaatti, “Sanbata yaadadhu” jedhee ibsu, of keessaa qaba ture. Adeemsa mana murtii keessatti (kan jechuun labsii seeraa dha), Pirezidaantiin General Conference ragaa kenne keessatti waldaan Seventh-day Adventist dur papacy antikiristii ta’uu akka amanti beeksis; garuu waldaan isaa amanti sana bara dheeraa dura “kuufama xurii seenaa”tti ramaddee akka turte ibse.

Jibbi afuraffaan (dhaloota) afraffaan iddoo geggeessitoonni waldaa Yerusaalem keessaa shantamii lamaa fi shanan aduutti sagadan dha. Jibbiwwan guddachaa dhufan fakkii hinaaffaa balbala seensaatti dhaabame irraa jalqaban; kunis jalqaba isaanii mallatteesse. Raajichi Yihudaa keessaa dhuma irratti Pirootestaantummaa gantummaa qabu wajjin awwaalame; leencichis (Baabilon) isa galaafata; sababni isaas inni deebi’ee mala hojii Pirootestaantummaa gantummaa qabu sana fudhateera; kanaafuu mul’ata hundeessu kan ta’e Roomaa akka ta’e hubachuu hin danda’u; bakka

mul’atni mallattoo nama cubbuu sanaatiin hundeeffame hin jirretti, dhuma irratti ati gara mootummaa nama cubbuu sanaa keessaa dhaabbatta.

“Warri hubannaa dubbii keessatti burjaaja’an, hiika kiristoos-mormituu hubachuu keessatti kan kufan, dhuguma gama kiristoos-mormituu ni dhaabbatu.” Kress Collection, 105.

Raajii Yihudaa raajicha raajicha sobduu Beet’eeliin awwaalame; inni isa “obboleessa” isaa jedhee isa waame ture; inni mallattoolee lama gidduutti du’ee argame. “Leencichi” dadhabina isaa kiristoos-diinaa hubachuu dhabuutti agarsiisa, “harreen” immoo mallattoo Islaamaa dha. Adveentizimiin Laa’odiiqeyaa, dhimma Fulbaana 11, 2001 ilaalchisee callisuu isaatiin, mata-dureen Islaamaa kan Waaqayyoo sadaffaa ta’e Ergaa Iyya Halkan Giddugaleessaa, ergaa bokkaa boodaa ta’uu isaa akka hin beekne duraanuu mul’iseera. Ergaa bokkaa boodaa beekuu dhabuun du’a dha! Bokkaan boodaa Fulbaana 11, 2001 jalqabe; yeroo maleekaan humna-qabeessi Mul’ata boqonnaa kudha saddeet irraa gad bu’e, yeroo ijaarsaawwan gurguddoon Magaalaa New York gad gatamanitti. “Bokkaan” ergaa dha, ergaas isa fudhachuuf beekamuu qaba.

“ଆମେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିରହିବା ଭବିଷ୍ୟତ ନୁହେଁ। ଯେମାନେ ଆମ ଉପରେ ପଡୁଥିବା ଅନୁଗ୍ରହର ଛୁଆର ଓ ବର୍ଷାଧାରାକୁ ଚିହ୍ନିବେ ଏବଂ ଗ୍ରହଣ କରିବେ, ସମୋଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମସ୍ତଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ଏହା ଆସୁଛି। ଯେତେବେଳେ ଆମେ ଆଲୋକର ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ଅଂଶଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଗ୍ରହ କରୁ, ଯେତେବେଳେ ଆମେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଇଶ୍ଵରଙ୍କ କୃପାମୟ ଦୟାଗୁଡ଼ିକୁ ମୂଲ୍ୟବୋଧ କରୁ—ସହେ ଇଶ୍ଵର, ଯିଏ ଆମକୁ ତାଙ୍କୁ ଭରସା କରୁଥିବା ଦଶିବାକୁ ପୁରୁଷ କରନ୍ତି—ତେବେ ପରତତ୍ତ୍ଵକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହବେ। [Isaiah 61:11 quoted.] ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଇଶ୍ଵରଙ୍କ ମହିମାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହବେବାକୁ ଅଛି।” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 984.

“Guutuun lafaa” wanta Fulbaana 11, 2001 ra ta’e ni beeka; garuu ergaa achi irraa jalqabee dhuma irratti ulfina Waaqayyootiin guutuu lafaatti ifa kennu sana argachuuf, ergaan sun beekamtii argachuu qaba. Jechi “beekuu” jedhu immoo “beekumsa tokko yaadachuu yookaan deebisanii argachuu, beekumsa sana ifatti amanuudhaan yookaan utuu hin amaniin ta’uu isaatiin” jechuudha. “Namni tokko fageenya irraa yoo nutti mul’atu, duraan isa argine yookaan duraan isa beekne akka ta’e yoo yaadanne, isa ni beekna. Amaloota fuula isaa yookaan sagalee isaa ni beekna.” Webster’s 1828 Dictionary.

Ergaan inni Laawodiiqeya Adevantiistiin ergaa rooba boodaa kan Fulbaana 11, 2001tti dhufe beekuu danda’u, yoo isaan humna waaqayyoo mul’ate sana kanaan dura seenaa keessatti arganii akka turan beekan qofaadha. Hagayya 11, 1840tti, yeroo raajiin Woyyoo lammaffaa Islaamaa raawwatametti, ergamaan jabaan Mul’ata Yohaannis boqonnaa kudhanii gad bu’e. Seenaa sana immoo guutummaatti irra deebi’ame; yeroo Fulbaana 11, 2001tti, yeroo raajiin Woyyoo sadaffaa Islaamaa raawwatametti, ergamaan jabaan Mul’ata Yohaannis boqonnaa kudha saddeetii gad bu’e; Islaama Woyyoo sadaffaa sana beekuu dadhabuun immoo harree Arabaa bosonaatiin gara du’a jechuunis leenca Baabilon ammayyaatiin fidamutti baatamee geffamuudha.

Warriin Efreem, kan macaafa cufame sana dubbisuu hin dandeenye, irra-deebiin seenaa Millarootaa arguu hin danda’an; hubannoon sun irratti hundaa’a karaa rooba boodaa kan “sarara irratti sarara” jedhuun. Yaadni mul’ifamni humna Waaqayyoo seenaa Millarootaa keessatti mul’ate guyyoota dhumaa keessatti irra deebi’ame jedhu, karaa hojii amantii Pirootestaantii gantummaa fi

Kaatolikii tiin deggeramuu hin danda’u.

“Ergamaan inni lallaba ergamaa sadaffaatiin walitti makamuu, ulfinni isaatiin lafa guutuu ibsuuf jira. Hojii bal’ina addunyaa maraa qabu fi humna addaa hin baratamneen guutame asitti dursee dubbatameera. Sochiin dhufaatii Gooftaa kan bara 1840–44 mul’ata ulfina qabeessa humna Waaqayyoo ture; ergaan ergamaa isa jalqabaa buufata ergamootaa addunyaa guutuu hundaatti geeffame, biyyoota tokko tokkos keessatti haaromsa amantii jalqabee asii fi achi hin mul’anne keessaa isa guddaan mul’ate; garuu kun hundi sochii guddaa jabaa akeekkachiisa isa dhumaa ergamaa sadaffaatiin dhufu sanaan ni caalama.” *The Great Controversy*, 611.

Geggeessitoonni Israa’el ammayyaa kanaa, mala isaanii kanaan dirqamaniiru dhugaa kana jechuunis akka waggoota durii keessatti turetti guyyoota dhumaa keessatti mul’achuun humna Waaqayyoo irra deebi’ee akka ta’u diduuf.

“Asitti nuti akka waldaan—iddoo qulqulluun Gooftaa—duraan dura rukuttaa dheekkamsa Waaqayyoo itti dhaga’etti argina. Jaarsoliin warri durii, warri Waaqayyoo ifa guddaa isaaniiif kenneefi kan akka eegdotaa fedhii hafuuraa uummataatti dhaabachaa turan, amanamummaa isaanii gananii jiru. Isaan akka dinqiiwwanii fi mul’ata addaa humna Waaqayyoo akkuma bara duriitti eeguu hin qabne jedhu keessa of kaa’aniiru. Yeroon jijjiirameera. Jechoonni kun amantii-dhabuu isaanii jabeessu; isaanis, “Gooftaan gaarummaa hin hojjetu, hamminas hin hojjetu” jedhu. Inni murtiidhaan saba Isaa daawwachuuf baay’ee araara-qabeessa dha. Kanaafuu “Nagaa fi nageenya” jechuun iyya isaanii ta’eera; kunis namoota lammata sagalee isaanii akka malakataatti ol hin kaafne, akka isaan saba Waaqayyoo irra-daddarbaa isaanii fi mana Yaaqoob cubbuu isaanii itti argisiisan ta’an irraa dhaga’ama. Sareewwan arraba hin qabne, warri hin hurrinne kun, isaanuma haaloo qajeelaa Waaqa aare tokkootti dhaga’anidha. Dhiironni, dubartoonni shamarran, fi daa’imman xixiqqoon hundi isaanii walumaan badu.” *Testimonies*, volume 5, 211.

Jaamoonni barataniis namoota Qulqullummaa Yerusaaalem keessa jiran kanneen hin baranne irratti mootummaa godhan, jaamummaa Laa’odiiqeyaa sanaan bokkaa boodaa beekuu hin danda’an; sababiin isaa, isaan mala hiikkaa Macaafa Qulqulluu manca’e qofa utuu hin ta’in hojii irra oolchuu isaanii qofa osoo hin ta’in, xumuri yaada sobaa isaanii irraa maddu iddoo isaan humna Waaqayyoo akka bara durii keessatti deebi’ee mul’atu kamiyyuu mormaniitti isaan kaa’a. Haa ta’u malee, Milkiyaas boqonnaa sadii keessatti, yeroo Ergamaan Kakuu ilmaan Lewwii qulqulleessu, yeroo sanatti aarsaan akka guyyoota durii ta’a jedhee adda baasa.

“Dhugaa Baatuun, ‘Ani hojii kee nan beeka’ jedha. ‘Yaada kee jijjiirradhu, hojii jalqabaa sanas hojjedhu.’ Kun qoricha dhugaa dha; ragaa Hafuuri Waaqayyoo garaa keessatti hojjechaa akka jiru, jaalala isaa si keessatti dhaabuudhaaf. ‘Yoo ati yaada kee jijjiirrachuu baatte, ani dafee gara kee nan dhufa, ibsaa kee iddoo isaa keessaa nan kaasa.’ Waldaan akkuma muka bu’aa hin kennine sanaa ti; innis fixaa, rooba, fi ifa aduu fudhatee firii baay’ee baasuuf ta’ullee, yeroo qorannoon waaqayyoo isa sakatta’u, baala qofa malee homaa hin argatu. Yaadni kun waldoota keenyaaf akkam ulfaataa dha! Dhuguma, nama dhuunfaa hundumaafis akkam ulfaataa dha! Obsi fi danda’amni Waaqayyoo dinqisiisaa dha; garuu ‘yoo ati yaada kee jijjiirrachuu baatte,’ inni dhuma ni ga’a; waldoonni, dhaabbileen keenya, yeroo isaan, ‘Ani sooreessa dha,

qabeenyaan badhaadheera, homaa na hin barbaachisu' jedhanitti, dadhabina irraa gara dadhabinatti, sirna qabbanaa'aa irraa gara du'aatti ni ce'u. Dhugaa Baatuun, 'Hin beekitu taanaan akka ati hiyyeessa, gadadoodhaa, harka qalleessa, jaamaa, qullaa taate' jedha. Isaan haala isaanii ifatti arguu danda'anii ree?"

“സഭകളിൽ ദൈവത്തിന്റെ ശക്തിയുടെ അത്ഭുതകരമായ ഒരു പരകടനം ഉണ്ടാകും; എങ്ങിലും കർത്താവിന്റെ സന്നിധിയിൽ തങ്ങളെത്തന്നെ താഴ്ത്തുകയും, ഹൃദയത്തിന്റെ വാതിൽ സമൃദ്ധവും മാനസാന്തരവും വഴി തുറക്കുകയും ചെയ്തിട്ടില്ലാത്തവരിൽ അതിന് സവാധീനം ചെലുത്തുകയില്ല. ഭൂമിയെ ദൈവത്തിന്റെ മഹത്വത്തോടെ പരകാശിപ്പിക്കുന്ന ആ ശക്തിയുടെ പരകടനത്തിൽ, അവർ കാണുക തങ്ങളുടെ അന്ധതയിൽ അപകടകരമെന്നു കരുതുന്ന ഏതോ ഒന്നോ ആയിരിക്കും—തങ്ങളുടെ ഭയങ്ങളെ ഉണർത്തുന്ന ഏതോ ഒന്നിനെ; അതിനെ പരിരോധിക്കാൻ അവർ സ്വയം സജ്ജരാകും. കർത്താവ് അവരുടെ ആശയങ്ങൾക്കും പരതീക്ഷകൾക്കും അനുസരിച്ച് പരവർത്തികാത്തതിനാൽ, അവർ ആ പരവർത്തനത്തെ എതിർക്കും. ‘എന്തുകൊണ്ട്,’ അവർ പറയുന്നു, ‘ഞങ്ങൾ ഇതരയും വർഷങ്ങളായി ഈ പരവർത്തനത്തിൽ ഉണ്ടായിരിക്കുക ദൈവത്തിന്റെ ആത്മാവിനെ അറിയാതിരിക്കണം?’—കാരണം അവർ ദൈവത്തിന്റെ സന്ദേശങ്ങളിലെ മുന്നറിയിപ്പുകൾക്കും അപേക്ഷകൾക്കും പരികരിച്ചില്ല; പകരം, ‘ഞാൻ സമപന്നൻ; സമപത്താൽ വർദ്ധിച്ചവൻ; എനിക്ക്കൊന്നും കുറവിലില്ല’ എന്ന് നിരന്തരം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. കഴിവും ദീർഘാനുഭവവും മനുഷ്യരേ പരകാശത്തിന്റെ ചാനലുകളാക്കുകയില്ല, അവർ നീതിയുടെ സൂര്യന്റെ ദീപ്തികിരണങ്ങളുടെ കീഴിൽ തങ്ങളെത്തന്നെ നിർത്തി, പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ വരദാനത്താൽ വിളിക്കപ്പെടാത്തവരും തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടാത്തവരും ഒരുക്കപ്പെടാത്തവരുമാകുന്നില്ലെങ്കിൽ. വിശുദ്ധകാര്യങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന മനുഷ്യർ ദൈവത്തിന്റെ ശക്തമായ കൈകീഴിൽ തങ്ങളെത്തന്നെ താഴ്ത്തുമ്പോൾ, കർത്താവ് അവരെ ഉയർത്തും. അവൻ അവരെ വിവേകമുള്ള മനുഷ്യരാക്കും—തന്റെ ആത്മാവിന്റെ കൃപയിൽ സമപന്നരായ മനുഷ്യരാക്കും. അവരുടെ ശക്തവും സ്വാർഥവുമായ സ്വഭാവഗുണങ്ങളും അവരുടെ ദുഃഖവും ലോകത്തിന്റെ വളിച്ചതതിൽ നിന്ന് പരകാശിക്കുന്ന വളിച്ചതതിൽ കാണപ്പെടും. ‘ഞാൻ വശേത്തിൽ നിന്നെ അടുക്കൽ വരും; നീ മാനസാന്തരപ്പെടാതിരുന്നാൽ, നിന്റെ നിലവിളക്ക് അതിന്റെ സ്ഥാനത്തിൽ നിന്ന് നീക്കും.’ നിങ്ങൾ പൂർണ്ണഹൃദയത്തോടെ കർത്താവിനെ അന്വേഷിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, അവൻ നിങ്ങളാൽ കണ്ടെത്തപ്പെടും.” Review and Herald, December 23, 1890.

yeroo jalqabaaf eerame, Islaam nama bosonaa akka ta’u ifatti beeksise.

Loltoonni Islaamaa namoota hundumaa walitti fidee lola sadaffaa Waaqayyoo isa hammaataa deemaa jiru akka lolu taasisa. Islaamni mootummaa addunyaa tokko ijaaruu hojii irra oolchuuf loojikii raajii dha; warri addunyaa to’achuuf yaadanis, erga Lolni Addunyaa Lammaffaan xumuramee booda, jibba Islaamni dur irraa kaase Yihuudota irratti qabu fayyadamuudhaan Lolaa Addunyaa Sadaffaa kaasuuf akka dandeessisan jechuun Yihuudota biyya Israa’elitti deebisanii galchuu isaanii kaayyoodhaan ta’uu barsiisu. Warri addunyaa to’achuuf yaadan kun mootummaa isaanii isa addunyaa tokkoo fiduuf Lolaa Addunyaa Sadaffaa akka barbaachisu ni amanu; kanaas waggoota hedduudhaaf barsiisaa turan. Kaka’umsi isaanii inni xuraa’e, akkuma jechoota isaanii ofii keessatti ibsame, gahee Kitaaba Qulqulluu keessatti Islaamni qabu wajjin wal sima.

Tarii raajii Ishmaa’eel keessaa kutaan baay’ee ulfaataa ta’e keessaa tokko, lakkoofsa inni yeroo jalqabaaf keessatti eerame sana keessatti, hafuurri isaa, inni hafuura “nama diidaa” ta’e sun, “obboloota isaa hundumaa duratti ni jiraata” jedhuudha. Yaadni keessaa, Waaqayyoo Waaqeffannaa sadaffaa keessatti kan hirmaatan gareewwan Islaama jajjabeessaa muraasa qofa ta’u jedhu, Dubbiin Waaqayyoo wajjin wal hin simatu. Ilaalchi siyaasaan sirrii fakkaatu kan beekamaan, amantii kamiyyuu keessatti namoota hamaa muraasni akka jiran, baay’inni amantii Muslimootaas lammiilee nagaa jaallatan akka ta’an jedhu, kitaaba isaanii qulqulluu mataa isaanii wajjinis ta’e Macaafa Qulqulluu wajjin wal hin gitu.

କୋରାନ୍ ଶିଖାଏ ଯେ ଅଲ୍ଲାହ୍‌ଜ୍‌କ ପୂର୍ବରୁକେ ଅନୁଯାୟୀଜ୍‌କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ଶରିଆ ଆଇନଜ୍‌କ ସହିତ ସମନ୍ୱିତ କରି ଆଣିବା; ଏବଂ ଉତ୍ପତ୍ତି ପୁସ୍ତକର ଲକ୍ଷ୍ୟର ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲଖଣ ଏହାକୁ ଚିହ୍ନିତ କରଣେ ଯେ ଲକ୍ଷ୍ୟାଲକ୍ଷ୍ୟ “ବନ୍ୟ ମଣିଷ” ଆତ୍ମା ଲକ୍ଷ୍ୟର ପୂର୍ବରୁକେ ଅନୁଯାୟୀ ମଧ୍ୟରୁ ଥିବ। କୋରାନ୍ ସିଧାସଳଖ ଭାବରେ ତାହାର ଅନୁଗାମୀମାନଙ୍କୁ ଶିଖାଏ ଯେ, ସମୋକ୍ତ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏପୂର୍ବରୁ ଜନସାଧାରଣ ଉପରେ ନିଜମାନଙ୍କ ଧାର୍ମିକ ଶାସନ ବଳପୂର୍ବକ ଲାଗୁ କରିବାର କ୍ଷମତା ରଖୁନାହାନ୍ତି, ସେଠାରେ ଶିଷ୍ଟତାର ଭଣି କରିବାକୁ—ଠିକ୍ କାଥୋଲିକ ଧର୍ମର ପରି।

Raajiin Yihudaa yeroo mootummaa Yerobo’am jalqabaaf hundeeffametti isa morme. Pirootestaantizmi bideessaa bara 1844 keessatti jalqabe; yeroo sanattis battaluma sana Adventizmi Miillaraayitii, isa Iddoo Hundumaa Caalaa Qulqulluu seenee seera Waaqayyoo, Sanbata guyyaa torbaffa dabalatee, argateen mormame. Adventizmi Miillaraayitii akka gara Waaqayyootti deebi’u itti himame, akkuma Ermiyaasiin bakka buufametti; garuu gonkumaa gara “waldaa qoositootaa”tti akka hin deebine itti himame. Raajiin Yihudaa karaa inni dhufe sanaan akka hin deebine, nyaataa yookaan dhugaatii raajii sobduu Beet’eeliin dhiyaate akka hin nyaanne yookaan hin dhugne itti himame; inni garuu akkas godhe. Duuti raajii Yihudaa akka mallattoootti mallattoolee lama gidduutti kaa’ame; isaanis abbaa irree mootummaa waldaa Roomaa fi Islaama bakka bu’u turan. Adventizmi Laa’oodiikiyaa dhugaa lamaan sana arguu hin danda’u; sababni isaas bara 1863 keessatti ija isaanii hafuuraa ofii isaanii baafatan, bu’uura Adventizimii saantima sobaa fi jawwee sobaan, akkasumas mala hojii Pirootestaantizimii bideessaa fi Katolikummaa fayyadamuudhaan hundeesuuf jawwolee fi mala hojii Wiiliyaam Miillar itti fayyadame haguuguu jalqaban.

୧୮୪୪ ମସିହାରୁ ସମୋକ୍ତ ତାଜ୍‌କର ଜନ ଭାବେ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ଜନ ବୋଲି ଯେ ବିଶ୍ୱାସ, ତାହାଦ୍ୱାରା ଆଡଭେଣ୍ଟିଜିମ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ହୋଇଅଛି; କିନ୍ତୁ “ଧୂଳି-ବରଣ ମାନବ” ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜ ମଙ୍ଗଳକୁ

seera Waaqayyoo wajjin jiru mul'isuun keenya irra jira. Inni saba filatamaa Waaqayyoo fi addunyaa gidduutti mallattoo adda baafannaa ta'uu qaba. Waaqayyoof amanamaa ta'uun hiika guddaa qaba. Kun haaromsa fayyaa of keessaa qaba. Inni akka nyaanni keenya salphaa ta'uu qabu, akka waan hunduma keessatti of eeggannoo qabaachuu qabnus ni agarsiisa. Gosoonni nyaataa baay'een yeroo baay'ee minjaalota irratti mul'atan barbaachisoo miti; garuu baay'ee miidhaa geessisu. Sammuunii fi qaamni haala fayyaa isa hundarra gaarii keessatti eegamuu qabu. Namoonni beekumsa fi sodaa Waaqayyoo keessatti leenjifaman qofa itti gaafatamummaa fudhachuudhaaf filatamuu qabu. Warri yeroo dheeraa dhugaa keessa turan illee, garuu qajeelfamoota qulqulluu qajeelinaa fi qajeelfamoota hamaa gidduu adda baasuu hin dandeenye, warri hubannaan isaanii waa'ee haqaa, araaraa, fi jaalala Waaqayyoo dukkanaa'e, itti gaafatamummaa irraa kaafamuu qabu.”

“Gudaa sabni isaa barnoota barbaachisaa ta'e barachuu qabu qaba. Barnoonni kun duraanuu utuu baratamee ture, hojii isaa har'a iddoo irra jiru kana irra hin geenye ture. Wanti tokko raawwatamuu qaba. Dhugaan tajaajiltoota yookaan namoota itti gaafatamummaa qaban irraa, sodaadhaan akka isaan mufachiisan hin dhokfatamin. Dhaabbilee keenya wajjin namoonni garraamummaa fi ogummaadhaan yaada guutuu Waaqayyoo labsan walqabsiifamuu qabu. Warra nageenya foonii fi boonsaatiin bulanii qajeelcha isaa tuffiidhaan ilaalan irratti dheekkamsi Waaqayyoo boba'eera. Isaan badhaadhina hojii kanaa balaadhaaf saaxilaa jiru.”

“Karaan sobaa sobaa karaa gowwoomsaa dha; yoo itti fufe immoo dhuma irratti badiisa fida. Kanaaf, Gooftaan warra karoorra sobaa cimani qabatan akka badaniif ni hayyama. Yeroo galanni fi faarsaan dhaga'amu sana keessatti iyyuu, badiisni tasa ni dhufa. Namoonni tokko tokko, amanamummaa dhabuu irraa kan ka'e warri kaan sirreeffama akka fudhatan utuu beekani jirani, gorsa irraa garagaluu jiru. Isaan kun yakka dachaa qabu. Isaan fedha Gooftaa beeku turan, garuu hin raawwanne. Adabbiin isaanii akka yakka isaanii wajjin madaalutti ni ta'a. Isaan dubbii Gooftaaf xiyyeeffannoo kennuu hin barbaanne.” Kress Collection, 105, 106.